

УДК 811.161.2(092)Росовецький С.К.

DOI: <https://doi.org/10.17721/APULTP.2026.52.73-89>**Дядищева-Росовецька Ю. Б.**

ORCID ID: 0000-0003-4366-3587

Росовецький С. С.

ORCID ID: 0000-0001-5569-4765

СПЕЦИФІКА ЛІНГВОПОЕТИЧНИХ РЕФЛЕКСІЙ С. К. РОСОВЕЦЬКОГО ЩОДО ФОЛЬКЛОРНИХ ЗАПИСІВ У ШЕВЧЕНКОВИХ АЛЬБОМАХ 1848–1850 І 1858–1859 РОКІВ

Анотація. У статті схарактеризовано лінгвопоетичні рефлексії Станіслава Казимировича Росовецького щодо фольклорних записів у Шевченкових альбомах 1848–1850 і 1858–1859 років. Висвітлено специфіку видання "Мистецький феномен Шевченкових альбомів", що поєднує точне відтворення альбомів, розшифрування записів і науковий коментар. Наголошено на наявності в Шевченкових альбомах крім малюнків та ескізів також фольклорних творів та його авторських інтерпретацій народних пісень. Акцентовано увагу на комплексному лінгвопоетичному, лінгвофольклористичному та літературознавчому аналізі, здійсненому С. Росовецьким, а також на його попередніх дослідженнях, зокрема монографії "Шевченко і фольклор" та статті в Шевченківській енциклопедії. Зазначено, що науковець спирається на докладний опис альбому П. Зайцева, надрукований 1914 року, тобто тоді, коли з нього ще не позникали деякі аркуші, що містили фольклорні записи, а також на коментарі Н. Вишневської та О. Правдюка щодо записів народних пісень. Розглянуто полеміку щодо топоніма "гребля Микитина" та інтерпретацію пісенної формули із локалізацією "Кирилівка". Акцентовано увагу на специфіці окреслення С. Росовецьким проблеми локалізації фольклорного тексту, а також на його датуванні та атрибуції. Наголошено на глибокій обізнаності науковця з джерельною базою фольклористики, на залучення ним для порівняння широкого кола текстів: З. Доленги-Ходаковського, А. Кримського, Г. Ткаченка та ін. Висловлено стурбованість рішенням редакції при виданні "Мистецького феномена Шевченкових альбомів", уже після смерті С. Росовецького, подати фольклорні тексти відповідно до сучасного правопису зі знівелюванням специфіки автентичних записів, знято діакритики тощо. Окреслено перспективи подальших мовознавчих, лінгвопоетичних і

лінгвофольклористичних досліджень, які уможливило публікація альбомів Т. Шевченка та розшифрування його записів.

Ключові слова: Шевченкознавство, альбоми Шевченка, мовознавство, лінгвопоетика, лінгвостилістика, лінгвофольклористика.

Інформація про автора: Дядищева-Росовецька Юлія Борисівна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри стилістики та мовної комунікації; Навчально-науковий інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Росовецький Станіслав Станіславович – доктор філософії (PhD), незалежний дослідник.

Електронна адреса: dyadros@gmail.com, RosovSS@hotmail.com

Juliya B. Dyadyshcheva-Rosovetska

ORCID ID: 0000-0003-4366-3587

Stanislav S. Rosovetsky

ORCID ID: 0000-0001-5569-4765

S. K. ROSOVETSKIY'S LINGUISTIC REFLECTIONS ON FOLKLORE RECORDINGS IN SHEVCHENKO'S ALBUMS OF 1848–1850 AND 1858–1859

Abstract. *The article examines Stanislav Kazymyrovych Rosovetskyi's linguopoetic reflections on folklore records in Shevchenko's albums of 1848–1850 and 1858–1859. It highlights the specificity of the publication "The Artistic Phenomenon of Shevchenko's Albums", which combines facsimile reproduction of the albums, transcription of the records, and scholarly commentary. In Shevchenko's albums, in addition to drawings and sketches, there are also records of folklore works and his author's interpretations of folk songs. Particular attention is paid to the comprehensive linguopoetic, linguo-folkloristic, and literary analysis conducted by S. Rosovetskyi, as well as to his previous studies, including the monograph "Shevchenko and Folklore" and the article in the "Shevchenko Encyclopedia". Attention is focused on the fact that the scientist relies on a detailed description of P. Zaitsev's album, printed in 1914, when some of the pages containing folklore records had not yet disappeared from it, as well as on the comments of N. Vyshnevskaya and O. Pravdyuk on the records of folk songs. It also examines the discussion surrounding the toponym "Hreblia Mykytyna" and the interpretation of song formula containing the localization "Kyrylivka". Attention is focused on the specificity of S. Rosovetsky's delineation of the problem of localization of the folklore text, as well as on its dating and attribution. The scholar's deep knowledge of the source base of folklore studies is*

.....
emphasized, and he has used a wide range of texts for comparison: Z. Dolenga-Khodakovsky, A. Krymsky, G. Tkachenko, etc. Concern is expressed about the editorial decision in the "Artistic Phenomenon of Shevchenko Albums", already after the death of S. Rosovetsky - to present folklore texts in accordance with modern spelling, eliminating the specifics of authentic records, removing diacritics, etc. Prospects for further research, in particular linguistic, linguopoetic, and linguofolkloristic, made possible by the publication of T. Shevchenko's albums and the decoding of his recordings are outlined.

Keywords: *Shevchenko studies, Shevchenko's albums, linguistics, linguo-poetics, linguo-stylistics, linguo-folkloristics.*

Information about authors: *Dyadyshcheva-Rosovetska Juliya Borysivna – PhD, associate professor, associate professor of the department of stylistics and language communication; Educational and Scientific Institute of Philology; Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

Rosovetsky Stanislav Stanislavovych – Philosophy Doctor (PhD), independent researcher.

E-mail: *dyadros@gmail.com, rosovSS@hotmail.com*

Вихід друком альбомів Т. Шевченка 1846–1850 і 1848–1850 рр. [8] є значною культурною подією. Це довгоочікуване видання є не тільки достеменним відтворенням самих альбомів, здійсненим вперше, а й науковою монографією, що містить розшифровку записів, фаховий коментар і ґрунтовні комплексні дослідження: "Науковцями встановлено умови та біографічні обставини їх створення на основі детального аналізу листування митця, спогадів про нього тощо" [9, с. 116]. Також у публікації здійснено спробу реконструювати останній "із відомих нині Шевченкових альбомів, який називають "сулієвським" (за прізвиськом одного з попередніх власників) або "корсунським" (за місцем створення частини малюнків)" [10, с. 2 обкладинки] – альбом 1858–1859 рр., з якого збереглися лише окремі аркуші (див. також окрему розвідку О. Бороня "Шевченко, якого не знайдено" у ґрунтовному дослідженні "'Од слова до слова...". Дальші студії над Шевченковою творчістю" [2, с. 287]).

У Шевченкових альбомах подано малюнки й ескізи, а крім того й записи фольклорних творів та "авторські інтерпретації народних пісень, деякі Шевченко згодом інтегрував у тканину власних поетичних творів" [1, с. 266]. Належать вони до періоду

відвідання ним України в 1846–1847 рр., а також згодом, уже за часів заслання.

Проблемі Шевченкових фольклорних записів Станіслав Казимирович Росовецький раніше вже присвятив низку досліджень, що містять глибокі спостереження. Так, у його фундаментальній монографії "Шевченко і фольклор", що пережила три видання, подано розділ "Шевченко як фольклорист" [17], де окремо аналізується його "польова фольклористична діяльність", "видання фольклорних текстів", а крім того розглядається "Шевченко як представник інтерпретаційної фольклористики та критик фольклористичних видань" [17, с. 115–138]. Також спеціальний розділ присвячено відображенню Т. Шевченка в українській усній традиції [17, с. 379–394; див. тут же підрозділ "Записи від Шевченка інших фольклористів і проблема його впливу на народну пісенність", с. 392–394] – проблемі, що залишається актуальною й для сучасних науковців [див., наприклад: 19]. Привертає увагу в цій же монографії розділ "Загальна структура зв'язків творчості письменника з фольклором. Стосунки письменника з народною традицією – опосередковані та "природні"". С. Росовецький у ньому зазначав: "Письменник, навколо особи якого виникають фольклорно-літературні зв'язки, може бути не тільки реципієнтом фольклорного тексту, а і його виконавцем – і навіть інформантом, від якого цей текст записує фольклорист" [17, с. 45–47].

Також С. Росовецькому, авторові більше 130-ти статей у славнозвісній Шевченківській енциклопедії, належить ґрунтовна розвідка "Фольклорні записи Шевченка" [16, с. 536–541]. Науковець виокремлює тут сім груп джерел, "з яких дізнаємося про фольклорні зацікавлення Шевченка" [16, с. 537]. Серед них "спогади сучасників про репертуар Шевченка-співця"; "тексти, які Шевченко авторизував, але з погляду відтворення явища усної традиції вони є непевними саме через можливість творчого втручання поета"; "записи інших фольклористів зі слів Шевченка"; Шевченко "як популяризатор творів українського фольклору в записах інших фольклористів" у "Букваре южнорусском" – без дотримання тодішніх наукових вимог публікації уснопоестичних

.....

текстів; "записи в альбомах Шевченка невідомих осіб", роль яких, гіпотетично, була суто технічною, "а всі творчі моменти акту фіксації твору усної традиції визначав власник альбому"; "фольклорні записи Шевченка з пам'яті"; "повноцінні, "з голосу", фольклорні записи, що в основному відповідають вимогам і сучасної наукової фольклористики" [16, с. 536–541].

Учений пояснює: "Хоча свої фольклорні записи Шевченко робив "для внутрішнього вжитку", тобто використовував їх як матеріал для власної літературної творчості, об'єктивно значення цих записів є ширшим за джерела його фольклоризму. Це безцінні свідчення про стан української усної традиції в 1-й половині 19 ст., які подав талановитий, сумлінний, із бездоганним смаком і чудовою пам'яттю фольклорист" [16, с. 541].

С. Росовецький із сумом зазначає: "На відміну від студій над літературними текстами та образотворчістю, вивчення Шевченкових альбомів перебуває на периферії уваги науковців" [15, с. 419]. І далі він розтлумачує: "Це зумовлено допоміжним характером самих альбомів, їх другорядним місцем серед артефактів, що зафіксували результати творчої діяльності поета й художника" [15, с. 419]. Нижче він наголошує: "дорогоцінних артефактів" [15, с. 438]. У цьому він наслідує В. Перетца, який "був переконаний, що всі літературні та фольклорні тексти рівноцінні для історика культури. <...> А якщо всі тексти є рівноцінні, то й досліджуватися вони мають з однаковою ретельністю" [12, с. 101]. С. Росовецький уточнює: "Усе це унікальні артефакти, з яких ще треба "витягти", правильно розшифрувавши, літературний або фольклорний текст, а це становить <...> певні труднощі, але ж і викликає неабиякий інтерес та задоволення" [12, с. 101].

За спогадами колеги С. Росовецького, Н. Нагорної, під час спільної роботи на кафедрі в університеті "розкрилася чи не найважливіша грань таланту Станіслава Казимировича: у вивченні давніх текстів він проявив себе передусім як професійний міцний текстолог" [11, с. 47]. С. Росовецький є продовженням славетної наукової школи: він був останнім аспірантом О. Назаревського, активного учасника Семінарію В. Перетца, і протягом усього

життя наполегливо намагався наслідувати своїх учителів, бути достойним їх пам'яті (жартома він називав себе "науковим онуком академіка Перетца" [12, с. 11]).

В. Перетц надавав перевагу оптимальній, на його думку, моделі "дослідження-видання" пам'ятки літератури [12, с. 300]: і опублікувати текст – запровадити його до наукового обігу, – і подати його якнайдетальніший комплексний аналіз.

Характеризуючи запропонований В. Перетцем "філологічний метод", що починається зі всебічного вивчення літературної пам'ятки передусім із мовного боку, С. Росовецький у своїй фундаментальній статті ще 2010 року "Пам'ятник історії літературознавства – чи університетський посібник на всі часи?" [Див.: 18, с. 604 (№ 190, с. 14–15)] зазначав: Перетц наполягав на важливості дослідження фактів, що виникають у результаті "творчості людини у *слові*" (курсив наш – Ю. Д.-Р., С. Р.). Наголошувалося також на принциповому аналізі способу передачі пам'ятки, її походження, а саме часу й місця її виникнення, способу її проникнення зовні до саме цього літературного середовища тощо [Там само].

У дослідженні "Фольклорні записи", в розділі, присвяченому альбому 1858–1859 рр., С. Росовецький здійснює філігранний комплексний лінгвопоетичний, лінгвофольклористичний, літературознавчий аналіз. Він починає з пояснення появи в Шевченка альбомів вимогою його викладача в Академії мистецтв Карла Брюллова "у вільний час замальовувати все, що привертає увагу живописністю або становить інтерес для опанування складнощів рисунка [15, с. 419; див. також: 3, с. 179]. І згодом "цей, власне художницький, тип альбома в зрілого Шевченка набув синтетичного характеру" [15, с. 179]. П. Зайцев влучно назвав його "альбомом-записником" [21, с. 281]. Це й не дивно: С. Росовецький наголошує: "адже митець використовував його не лише для етюдних замальовок та ескізів олівцем і пером, чорнилом, тушшю або сепією, а й для записів фольклорних текстів. Це було зручне місце створення та зберігання образотворчих і текстових матеріалів, що могли знадобитися в подальшій роботі" [15, с. 419].

С. Росовецький робить слухне кодикологічне уточнення [15, с. 419] і висновкує щодо ступеня збереженості альбому. Далі він змальовує трагічну долю Шевченкового альбому 1858–1859 рр. й акцентує увагу саме на важливому місці фольклорних записів у ньому, а також пропонує свою здогадку на пояснення причини цього. Спирається науковець на найдокладніший опис [15, с. 420] цього альбому П. Зайцева, надрукований 1914 року, "коли ще не зникли деякі картки з фольклорними записами" [6, с. 5–27], а також на коментарі Н. Вишневської та О. Правдюка щодо записів народних пісень [5]. Це: "'Через греблю Микитину...", "Ой ви галочки чорноперочки..." (записано Варфоломієм Григоровичем Шевченком з поправками і дописками рукою поета), "Чи бачиш ти, дядьку...", "Ой п'яна я, п'яна...". Ще якась пісня була записана дитячою рукою, назва її Зайцевим не зазначена" [5, с. 441]. Щодо п'ятого тексту С. Росовецький з сумом повідомляє: "Інформація про останній фольклорний запис в альбомі 1858–1859 років зводиться до повідомлення Зайцева" [15, с. 438] про те, що "в альбомі є запис – початок однієї пісні, зроблений, очевидно дитячою рукою когось із племінників Шевченка" [6, с. 10].

Аналіз першого тексту С. Росовецький починає з полеміки з П. Зайцевим, який висловлює ономастичне припущення щодо згаданого в тексті першої відтвореної ним пісні "Через греблю Микитину" топоніма "гребля Микитина". С. Росовецький аргументує свою позицію, не тільки звертаючись до фактів біографії поета та його родичів [15, с. 421], а й ідентифікує наведений фрагмент як традиційну формулу за теорією Перрі-Лорда [14, с. 174–176, 488–492]. Також він наводить широку цитату та історичний коментар на підтвердження своєї версії [15, с. 421–427]. І потім учений висловлює своє бачення: фіксації з голосу самим Шевченком першого чотиривірша з двочастинного запису, а нижче його авторську імпровізацію "на основі переосмислення народного зразка" [15, с. 424],

продиктовану "комусь із знайомців" [15, с. 424]. Він наводить структурні аналоги в усній народній творчості до всієї композиції, "отакého фольклорно-літературного сполучення" [15, с. 424]. Влучним тут видається наведений ним один із різновидів прийому "geminatio" [15, с. 425]. І нарешті він проводить паралель із трагічною макабричною картиною з поеми "[Марина]" [15, с. 427].

С. Росовецький наводить слушні пояснення щодо наступного запису альбому П. Зайцева: "В альбоме есть записанная Варфоломеем, а исправленная и дополненная лично поэтом песня: "Ой вы галочки черноперочки" с датой: 1859 года июня 28 дня в Корсуни в воскресенье. Песня любопытна и в том отношении, что её редакция свидетельствует о живших в Кирилловке воспоминаниях о гетманщине и о бывшей козатчине. После повествования о желании гетмана "турка звоюваты", такие строки:

*Ой розвився край дороги
Яворь зелененький
Помандрувавсь съ Кереливки
Козакъ молоденький"* [6, с. 11].

С. Росовецький влучно підмічає: "Пісню було записано в неділю – вельми вірогідно, під час застілля" [15, с. 427–428]. І далі науковець зауважує, що про зміст цього твору відомостей обмаль і що згодом П. Зайцев уточнив у коментарі: мовляв, ідеться "про похід на турків" [21, с. 289].

Дослідник полемізує з висновком Н. Вишневської та О. Правдюка щодо варіанту цієї пісні, поданого у збірнику П. Чубинського [15, с. 428] з поміткою "з рукописного зібрання Куліша", зазначаючи: "Твердження, що це саме варіант пісні в записі Варфоломія, на наш погляд, надто безапеляційне: наявний лише неповний збіг першого піврядка в першому рядку, що до того ж є ініціальною формулою" [15, с. 428]. Проте він "намацує" перегуки в сюжетах двох записів, звертаючись до фіксацій пісні у збірнику М. Гоголя (передруковану Д. Ревуцьким), П. Лукашевича ("ближчу до Шевченкового

запису" [15, с. 428–429], адже вона містить також згадку про "турка") тощо.

Науковець зазначає: "Залишається загадкою, чому Шевченко дописав варіант цієї формули після згадки про "турків", тобто наприкінці пісні, тоді як у всіх контамінованих варіантах вона звучала в середині" [15, с. 431]. І далі він продовжує: "Текст занотовано в Корсуні, і, крім самого поета, вихідцем із Кирилівки був у його тамтешньому оточенні лише Варфоломій. Мабуть, він і записав пісню за товаришем по чарці, а потім пригадав і проспівав пісенну формулу, що її пропустив співець. І тоді вже Шевченко, зацікавившись згадкою про Кирилівку, додав ці рядки до Варфоломієвої нотатки" [15, с. 431].

Увагу С. Росовецького привертає пісенна формула з "вмонтованою" локалізацією: тут подано власну назву – Кирилівка [15, с. 431], звідки помандрував козак (проблемі локалізації фольклорного тексту поруч із його датуванням та атрибуцією С. Росовецьким присвячено розділ у ґрунтовному навчальному посібнику "Текстологія фольклору" [13, с. 189–192]). Пісенну формулу науковець ідентифікує як "втільнення психологічного паралелізму (термін Александра Веселовського)" [15, с. 427–428] (А. Веселовський, видатний учений, "міркуючи про формування й класифікацію світового епосу, <...> враховував епічну специфіку українських дум. У синтетичних дослідженнях він часто й залюбки звертався до пам'яток давнього письменства і фольклору України. Був автором змістовних рецензій на фольклористичні праці В. Антоновича, М. Драгоманова, П. Чубинського, листувався з І. Франком" [12, с. 32–33]).

Подає пояснення науковець і щодо уточнення жанрової специфіки пісні (рекрутська/історична [15, с. 430]), а також композиційні ремарки. Він наголошує: "діалогічна структура пісні, де кожна відповідь починається з "Ой...", пояснює трохи дивний початок із "Ой" завершального чотиривірша, дописаного вже поетовою рукою" [15, с. 428].

Щодо коментаря П. Зайцева й пізнішого, Н. Вишневської та О. Правдюка (з "повнішим варіантом", на їхню думку), до ще

одного запису в альбомі ("Чи бачиш ти, дядьку...") С. Росовецький висуває суттєві зауваження й уточнення, що, натомість, "за змістом це не одна "комічна пісенька" <...>, а три, об'єднанні розміром (12+14, із порушеннями) і мелодією. І то жартівливий характер мають лише рядки 1, 2, 5, 6..." [15, с. 432–433]. Науковець обґрунтовує свою позицію, указуючи на особливості структури твору, а також припускає тут "утілення специфічної фрагментарності народної ліричної пісні" [14, с. 499].

Влучним є наведений тут С. Росовецьким запис 3. Доленги-Ходаковського "вже безперечно жартівливої пісні", котра "теж починається аналогом чотиривірша, який записав Шевченко" [15, с. 433].

Нижче С. Росовецький робить припущення, "чим привабила поета монострофа про "дядину" й курей" [15, с. 434] і навіть пропонує свою оригінальну версію: "Непоганим сміховим поясненням могли б виступити непомірні ревності "дядини", що не терпить у дворі жодних самиць, навіть курей" [15, с. 434].

Фотокопію передостанньої пісні, записаної рукою Т. Шевченка, "Ой п'яна я, п'яна..." [15, с. 418] надрукував свого часу П. Зайцев, а також подав розшифрування [15, с. 435]. Оригінал її згодом було втрачено. Здійснивши глибокий комплексний аналіз, С. Росовецький знаходить найближчий її відповідник із зібрання А. Кримського – необрядову пісню, записану на Звенигородщині [7, с. 139]. Дослідник наголошує й на "деяких відмінностях і доповненнях", зокрема він підкреслює: "Пропозицію взяти квартиру, щоб випити вдома, чоловік тут завершує гіперболою" [15, с. 436] і наводить такий фрагмент: "...Як квартирки мало, / То бери відерце / Та вип'ємо, серце" [7, с. 139]. С. Росовецький звертається й до галицької версії пісні й зауважує, що "тема жіночого рівноправ'я голосно прозвучала й у ній. Це, мабуть, і привернуло до неї увагу поета, що все життя пропагував людяне ставлення до жінок" [15, с. 438]. Науковець висновкує: "У пісні йдеться про ексцес жіночого пияцтва, ще й оказіонального, не пов'язаного зі святами" [15, с. 438]. І далі він продовжує: "Складач пісні хоче сказати нам, що жінка має таке ж право відчутти алкогольну

ейфорію, як і чоловік, однак пити треба вдома, з родичами, а не у корчмі в сумнівному товаристві" [15, с. 438].

На жаль, при виданні "Мистецького феномена Шевченкових альбомів", – уже після смерті С. Росовецького, при редагуванні було вирішено подати фольклорні тексти відповідно до сучасного правопису, отже було нівельовано специфіку автентичних записів, знято діакритики тощо. Наприклад: "Цитуючи це джерело, ортографію та пунктуацію адаптуємо до сучасного правопису" [15, с. 424 та ін.]. Сам професор С. Росовецький, який багато років викладав в університеті курс "Текстологія фольклору", є автором однойменного навчального посібника, наголошував на важливості максимально точного відтворення мовної форми фольклорного тексту при виданні, так само як і якомога точної його фіксації при збиранні фольклорного матеріалу [13, с. 75–77]. Детально він зупиняється на цьому аспекті в розділі 2.4 "Наукові та етичні засади сучасної збирацької (польової) фольклористики" [13, с. 73–88] "Текстології фольклору".

Публікація альбомів Т. Шевченка та розшифровка його записів відкриває нові перспективи для подальших досліджень, зокрема мовознавчих, лінгвопоетичних і лінгвофольклористичних.

Передусім фольклорні записи в альбомах Т. Шевченка є невичерпним джерелом вивчення історії української літературної мови та фольклористичних студій, зокрема, компаративних (із зверненням до записів на батьківщині поета А. Кримського [7], Г. Ткаченка [4] та сучасних фіксацій). Не можна не погодитися з Т. Цимбалюк-Скопненко: "Опис лексики й фраземіки будь-якої мови має враховувати різну джерельну базу її поповнення" [19, с. 85]. Привертає увагу питання літературної норми – на різних мовних рівнях, в авторських текстах Т. Шевченка та в записах фольклорних творів основоположника нової української літературної мови. Приваблює проблема діалектизмів в альбомних Шевченкових записах фольклорних творів. Цікавими є особливості Шевченкової орфографії та графіки, засвідчені в альбомах. Варто замислитися над специфікою кореляції між нотатником і

рукописом: функції чорнових записів у творчій лабораторії Т. Шевченка. Перспективним видається дослідження специфіки альбомів Т. Шевченка як архіву пам'яті: структура та принципи фіксації фольклору. Заслугує на увагу розгляд специфіки мови маргіналій в альбомах Шевченка, де базою виступає візуальне мистецтво, а також маргіналій в альбомах Шевченка з точки зору еволюції культур – від прийнятного до табуйованого.

Значення оприлюднення альбомів Шевченка переоцінити неможливо: це запроваджує їх до наукового обігу, робить доступними для широкого кола дослідників безцінні аркуші, що зберігаються у відділі рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. І попри сумну констатацію С. Росовецького щодо ступеня збереження матеріалу, "що етнографічна й естетична інформація, видобута з нього, завжди буде здаватися замалою" [15, с. 438], як багато цінного вдалося йому реконструювати, пояснити, розшифрувати, потрактувати, зокрема, з царини лінгвопоетики й лінгвофольклористики!

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко Н., Росовецький С. Альбом 1848–1850 років. *Мистецький феномен Шевченкових альбомів 1846–1850 і 1858–1859 років* / Вид. підгот. Надія Бойко, Олександр Боронь, Олена Гомирева, Ірина Приліпко, Станіслав Росовецький. За наук. ред. Олександра Бороня. Київ: Критика, 2025, 472 с. + XVI с. вкл.: 196 + 28 іл.; бібл., покаж. С. 263–320.

2. Боронь О. "Од слова до слова...". Дальші студії над Шевченковою творчістю / Інститут Критики; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ; Інститут джерелознавства НТШ-А; Український науковий інститут Гарвардського університету. Київ: Критика, 2026. 432 с.

3. Вериківська І. Альбоми Шевченка. *Шевченківська енциклопедія*: в 6 т. Т. 1: А–В / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка; редкол.: М. Г. Жулинський (гол.) та ін. Київ, 2012. С. 179. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000023016> (дата звернення 5.03.2026).

4. Веснянки, колісанки та загадки, записані 1920 року в селі Кирилівка Григорієм Ткаченком / С. Росовецький, Ю. Дядищева-Росовецька, К. Ткаченко. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2007. 135 с.

5. Вишневецька Н., Правдюк О. Записи народної творчості. *Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів*: У 12 т. Т. 5: Щоденник. Автобіографія. Статті. Археологічні нотатки. "Букварь южнорусский".

Записи народної творчості / Редкол.: М. Г. Жулинський (голова) та ін. Київ: Наук. думка, 2003. С. 440–471.

6. Зайцев П. Новое о Шевченко. К столетию со дня рождения (25 февраля 1814 – 25 февраля 1914 г.). *Русский библиофил*, № I (1914). С. 5–27.

7. Кримський А. Ю. Звенигородщина. Шевченкова батьківщина з погляду етнографічного та діалектологічного: Відтвор. з авт. Макету 1930 р. / Авт. передмови А. Ю. Чабан. Черкаси: Вертикаль, 2009. XVI+438 с.+ 10*с., іл.

8. Мистецький феномен Шевченкових альбомів 1846–1850 і 1858–1859 років. / Вид. підгот. Надія Бойко, Олександр Боронь, Олена Гомирева, Ірина Приліпко, Станіслав Росовецький. За наук. ред. Олександра Бороня. Київ: Критика, 2025, 472 с. + XVI с. вкл.: 196 + 28 іл.; бібл., покаж.

9. [Мистецький феномен Шевченкових альбомів 1846–1850 і 1858–1859 років. / Вид. підгот. Надія Бойко, Олександр Боронь, Олена Гомирева, Ірина Приліпко, Станіслав Росовецький; за наук. ред. Олександра Бороня. Київ: Критика, 2025, 472 с. + XVI с. вкл.: 196 + 28 іл.; бібл., покаж.] / Наші презентації. *Слово і Час*. Науково-теоретичний журнал / Національна академія наук України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Київ, 2026. № 1(745). С. 116. URL: https://il-journal.com/index.php/journal/issue/view/295/1_2026 (дата звернення: 23.01.2026).

10. Мистецький феномен Шевченкових альбомів 1846–1850 і 1858–1859 років. Альбом-монографія. Огляд видання (оглядає редакція "Критики"): [Мистецький феномен Шевченкових альбомів 1846–1850 і 1858–1859 років. Вид. підгот. Надія Бойко, Олександр Боронь, Олена Гомирева, Ірина Приліпко, Станіслав Росовецький. За наук. ред. Олександра Бороня. Київ: Критика, 2025, 472 с. + XVI с. вкл.: 196 + 28 іл.; бібл., покаж.]. *Критика*, 2025. № 9–10. С. 2 обкладинки. URL: <https://www.krytyka.com/ua/reviews/mystetskyi-fenomen-shevchenkovykh-albomiv-1846-1850-i-1858-1859-rokiv-albom-monografiia> (дата звернення: 23.01.2026).

11. Нагорна Н. "The days are done, the fame begun..." (Дж. Байрон). На добру згадку про Станіслава Казимировича Росовецького. *Станіслав Росовецький: In memoriam*. Колективна монографія / Науковий редактор О. В. Боронь, відповідальний редактор Ю. Б. Дядищева-Росовецька. Київ: НАН України; ФОП "Саломатін Сергій Миколайович", 2023. С. 41–52. URL: https://rosovetskyi.com/stanislaw-rosovetskyi_in-memoriam/ (дата звернення: 5.03.2026).

12. Росовецький С. К. Володимир Перетц: Біографія інтелектуала / наук. ред. А. Пучков. Київ: Дух і Літера, 2023. 376 с., з іл. (Серія "Постаті культури").

13. Росовецький С. К. Текстологія фольклору: Навчальний посібник. Київ: Селена; ФОП Росовецький-Гіндіч О. С., 2015. 260 с.

URL: https://rosovetskyi.com/textologia_folklor_rosovetskyi/ (дата звернення: 05.03.2026).

14. Росовецький С. К. Український фольклор у теоретичному висвітленні: Підручник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. 623 с. URL: <https://rosovetskyi.com/ukr-folklor-u-teor-vusv/> (дата звернення: 5.03.2026).

15. Росовецький С. Фольклорні записи / Альбом 1858–1859 років. *Мистецький феномен Шевченкових альбомів 1846–1850 і 1858–1859 років.* / Вид. підгот. Надія Бойко, Олександр Боронь, Олена Гомирева, Ірина Приліпко, Станіслав Росовецький. За наук. ред. Олександра Бороня. Київ: Критика, 2025, 472 с. + XVI с. вкл.: 196 + 28 іл.; бібл., покаж. С. 419–438.

16. Росовецький С. Фольклорні записи Шевченка. *Шевченківська енциклопедія:* в 6 т. Т. 6: Т–Я / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка; редкол.: М. Г. Жулинський (гол.) та ін. Київ, 2015. С. 536–541. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000023030> (дата звернення: 5.03.2026).

17. Росовецький С. Шевченко і фольклор = Shevchenko and Folklore: [монографія] / Укр. наук. ін-т Гарвард. ун-ту; Наукове товариство імені Шевченка в Америці; Інститут Джерелознавства НТШ-А; Інститут Критики. Вид. 2-ге, виправл. і доповн. Київ: Критика, 2015. 477 с.

18. Станіслав Росовецький: In memoriam. Колективна монографія / Науковий редактор О. В. Боронь, відповідальний редактор Ю. Б. Дядищева-Росовецька. Київ: НАН України; ФОП "Саломатін Сергій Миколайович", 2023. 675 с., з іл. URL: https://rosovetskyi.com/stanislaw-rosovetskyi_in-memorial/ (дата звернення: 5.03.2026).

19. Цимбалюк-Скопненко Т. Проблема опису позасловникової лексики й фраземіки української художньої класичної літератури кінця XIX – першої половини XX ст. *Мовознавство*, 2026. № 1. С. 73–88. URL: <https://movoznavstvo.org.ua/vsi-nomera-zhurnalu/statti/2026-1-sichen-liutyi> (дата звернення: 5.03.2026). DOI: <https://doi.org/10.33190/0027-2833-346-2026-1-005> (дата звернення: 5.03.2026).

20. Шалак О. Микола Білозерський і його "Тарас Григорьевич Шевченко по воспоминаниям разных лиц (1831–1861)": де закінчуються спогади і починається фольклор. *Шевченкознавчі студії*, 2024. Вип. 1 (27). Ч. 2. С. 230–248. URL: <https://shz-st.knu.ua/uk/issue/view/407> (дата звернення: 5.03.2026). DOI: [https://doi.org/10.17721/2410-4094.2024.1\(27\).2/230-248](https://doi.org/10.17721/2410-4094.2024.1(27).2/230-248)

21. Шевченко Т. Повне видання творів: у 14-ти томах. Т. 5: "Назар Стодоля" та різні твори / за ред. П. Зайцева. 2-ге доповн. вид., 3-ій наклад. Чикаго: Вид-во М. Денисюка, 1962. 302 с.

REFERENCES

1. Boyko, N., Rosovetskyi, S. (2025). *Album of 1848–1850*. [Al'bom 1848–1850 rokiv]. The artistic phenomenon of Shevchenko's albums of 1846–1850 and 1858–1859 / Vyd. pidhot. Nadiya Boyko, Oleksandr Boron, Olena Homyрева, Iryna Prylipko, Stanislav Rosovetsky. Za nauk. red. Oleksandra Boronya. Kyiv: *Krytyka*. 472 s. + XBI s. vкл.: 196 + 28 il.; bibl., pokazh. S. 263–320 [in Ukrainian].
2. Boron, O. (2026). *"From word to word..."*. Further studies on Shevchenko's work ["Od slova do slova... Dal'shi studiyi nad Shevchenkovoyu tvorchistyu] / Instytut Krytyky; Instytut literatury im. T. H. Shevchenka NANU; Instytut dzhereloznavstva NTSH-A; Ukrainyń'ky naukovyy instytut Harvards'koho universytetu. Kyiv: *Krytyka*. 432 s. [in Ukrainian].
3. Verykivska, I. (2012). *Shevchenko's Albums*. [Al'bomy Shevchenka]. Shevchenkivs'ka entsyklopediya: v 6 t. T. 1: A–V / NAN Ukrainy, In-t l-ry im. T. H. Shevchenka; redkol.: M. H. Zhulynsky (hol.) ta in. Kyiv. S. 179. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000023016> (data zvernennya: 5.03.2026). [in Ukrainian].
4. *Vesnyankas, lullabies and riddles, recorded in 1920 in the village of Kyrylivka by Hryhoriy Tkachenko* (2007). [Vesnyanky, kolysanky ta zahadky, zapysani 1920 roku v seli Kyrylivka Hryhoriyem Tkachenkom] / S. Rosovetsky, Yu. Dyadyshcheva-Rosovetska, K. Tkachenko. Kyiv: VPTS "Kyivsky universytet". 135 s. [in Ukrainian].
5. Vyshnevsk, N., Pravdyuk, O. (2003) *Records of folk art*. [Zapysy narodnoyi tvorchosti]. Shevchenko T. H. Povne zibrannya tvoriv: U 12 t. T. 5: Shchodennyk. Avtobiohrafiya. Statti. Arkheolohichni notatky. "Bukvar yuzhnorussky". Zapysy narodnoyi tvorchosti / Redkol.: M. H. Zhulynsky (holova) ta in. Kyiv: *Nauk. dumka*. S. 440–471 [in Ukrainian].
6. Zaitsev, P. (1914). *New about Shevchenko. To the centenary of his birth (February 25, 1814 – February 25, 1914)*. [Nove pro Shevchenka. Do storichchya vid dnya yoho narodzhennya (25 lyutoho 1814 – 25 lyutoho 1914)]. *Rosyiskyy bibliofil*, № I (1914). S. 5–27 [in Ukrainian].
7. Krymsky, A. Yu. (2009). *Zvenigorod region. Shevchenko's homeland from an ethnographic and dialectological point of view* [Zvenyhorodshchyna. Shevchenkova bat'kivshchyna z pohlyadu etnohrafichnoho ta dialektolohichnoho]. Vidtvor. z avt. Maketu 1930 r. / Avt. peredmovy A. Yu. Chaban. Cherkasy: *Vertykal*. XVI+ 438 s.+ 10*s., il. [in Ukrainian].
8. *The Artistic Phenomenon of Shevchenko's Albums of 1846–1850 and 1858–1859*. (2025). [Mystets'ky fenomen Shevchenkovykh al'bomiv 1846–1850 i 1858–1859 rokiv]. Vyd. pidhot. Nadiya Boyko, Oleksandr Boron, Olena Homyрева, Iryna Prylipko, Stanislav Rosovetsky. Za nauk. red. Oleksandra Boronya. Kyiv: *Krytyka*. 472 s. + XVI s. vкл.: 196 + 28 il.; bibl., pokazh. [in Ukrainian].

9. [The Artistic Phenomenon of Shevchenko's Albums of 1846–1850 and 1858–1859. (2025). [Mystets'kyi fenomen Shevchenkovykh al'bomiv 1846–1850 i 1858–1859 rokiv] Vyd. pidhot. Nadiya Boyko, Oleksandr Boron, Olena Homyрева, Iryna Prylipko, Stanislav Rosovetsky. Za nauk. red. Oleksandra Boronya. Kyiv: Krytyka. 472 s. + XVI s. vкл.: 196 + 28 il.; bibl., pokazh.]. / Nashi prezentatsiyi. Slovo i Chas. Naukovo-teoretychnyy zhurnal / Natsionalna akademiya nauk Ukrainy, Instytut literatury im. T. H. Shevchenka NAN Ukrainy. Kyiv, 2026. № 1(745). S. 116. URL: https://il-journal.com/index.php/journal/issue/view/295/1_2026 (data zvernennya: 23.01.2026). [in Ukrainian].

10. *The Artistic Phenomenon of Shevchenko's Albums of 1846–1850 and 1858–1859*. (2025). [Mystets'kyi fenomen Shevchenkovykh al'bomiv 1846–1850 i 1858–1859 rokiv]. Al'bom-monohrafiya. Ohlyad vydannya (ohlyadaye redaktsiya "Krytyky"): [Mystets'kyi fenomen Shevchenkovykh al'bomiv 1846–1850 i 1858–1859 rokiv. Vyd. pidhot. Nadiya Boyko, Oleksandr Boron, Olena Homyрева, Iryna Prylipko, Stanislav Rosovetsky. Za nauk. red. Oleksandra Boronya. Kyiv: Krytyka, 2025, 472 s. + XVI s. vкл.: 196 + 28 il.; bibl., pokazh.]. Krytyka. № 9–10. S. 2 obkladynky. URL: <https://www.krytyka.com/ua/reviews/mystetskyi-fenomen-shevchenkovykh-albomiv-1846-1850-i-1858-1859-rokiv-albom-monografiia> (data zvernennya: 23.01.2026). [in Ukrainian].

11. Nagorna, N. (2023). *"The days are done, the fame began..." (J. Byron). In good memory of Stanislav Kazimirovich Rosovetsky*. ["The days are done, the fame begun..." (Dzh. Bayron). Na dobro z'hadku pro Stanislava Kazymyrovycha Rosovetskoho]. *Stanislav Rosovets'kyi: In memoriam*. Kolektyvna monohrafiya / Naukovyy redaktor O. V. Boron, vidpovidal'nyy redaktor Yu. B. Dyadyshcheva-Rosovetska. Kyiv: NAN Ukrainy; FOP "Salomatin Serhiy Mykolayovych". S. 41–52. URL: <https://rosovetskyi.com/stanislav-rosovetskyi-in-memorial/> (data zvernennya: 5.03.2026). [in Ukrainian].

12. Rosovetsky, S. K. (2023). *Volodymyr Peretz: Biography of an Intellectual* [Volodymyr Peretts: Biohrafiya intelektualala] / nauk. red. A. Puchkov. Kyiv: *Dukh i Litera*. 376 s., z il. (Seriya "Postati kul'tury") [in Ukrainian].

13. Rosovetskyi, S. K. (2015). *Textology of folklore* [Tekstologiya folkloru]. Kyiv: SELENA: FOP Rosovetskyi-Gindich O. S., 260 s. [in Ukrainian].

14. Rosovetskyi, S. K. (2008). *Ukrainian folklore in theoretical light*. [Ukrayinskyj folklor u teoretychnomu vysvitleni]. Kyiv: VPC "Kyivskyj universytet", 623 s. [in Ukrainian].

15. Rosovetsky, S. (2025). *Folklore Records* [Fol'klorni zapysy] / Albom 1858–1859 rokiv. Mystets'kyi fenomen Shevchenkovykh albomiv 1846–1850 i 1858–1859 rokiv. / Vyd. pidhot. Nadiya Boyko, Oleksandr Boron, Olena Homyрева, Iryna Prylipko, Stanislav Rosovetsky. Za nauk.

red. Oleksandra Boronya. Kyiv: *Krytyka*. 472 s. + XVI s. vкл.: 196 + 28 il.; bibl., pokazh. S. 419–438 [in Ukrainian].

16. Rosovetskyi, S. (2015). *Folklore Records of Shevchenko*. [Fol'klorni zapysy Shevchenka]. Shevchenkivs'ka entsyklopediya: v 6 t. T. 6: T–Ya / NAN Ukrainy, In-t l-ry im. T. H. Shevchenka; redkol.: M. H. Zhulyns'kyi (hol.) ta in. Kyiv. S. 536–541. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000023030> (data zvernennya: 5.03.2026). [in Ukrainian].

17. Rosovetskyi, S. (2015). *Shevchenko and folklore* [Shevchenko i folklor]: vyd. 2-ge, vypr. i dop. Kyiv: Krytyka, 480 s. [in Ukrainian].

18. *Stanislav Rosovetskyi: In memoriam* (2023). [Stanislav Rosovetskyi: In memoriam]. Kolektyvna monohrafiya / Naukovy redaktor O. V. Boron, vidpovidal'nyy redaktor Yu. B. Dyadyshcheva-Rosovetska. Kyiv: NAN Ukrainy; FOP "Salomatin Serhiy Mykolayovych", 2023. 675 s., z il. URL: https://rosovetskyi.com/stanislav-rosovetskyi_in-memorial/ (data zvernennya: 5.03.2026). [in Ukrainian].

19. Tsybalyuk-Skopnenko, T. (2026). *The problem of describing extra-dictionary vocabulary and phraseology of Ukrainian classical literary literature of the late 19th – first half of the 20th century*. [Problema opysu pozaslovnykovoyi leksyky y frazemiky ukrayins'koyi khudozhn'oyi klasychnoyi literatury kintsya XIX – pershoi polovyny XX st.]. *Movoznavstvo*. № 1. S. 73–88. URL: <https://movoznavstvo.org.ua/vsi-nomera-zhurnalu/statyi/2026-1-sichen-liutyi> (data zvernennya: 5.03.2026). DOI: <https://doi.org/10.33190/0027-2833-346-2026-1-005> (data zvernennya: 5.03.2026). [in Ukrainian].

20. Shalak, O. (2024). *Mykola Bilozersky and his "Taras Grigorievich Shevchenko according to the memoirs of different people (1831–1861)": where memoirs end and folklore begins*. [Mykola Bilozersky i yoho "Taras Hryhor'evych Shevchenko po vospomynannyam raznykh lyts (1831–1861)": de zakinchuyut'sya spohady i pochynayet'sya fol'klor]. *Shevchenkoznachchi studiyi*. Vyp. 1 (27). Ch. 2. S. 230–248. URL: <https://shz-st.knu.ua/uk/issue/view/407> (data zvernennya: 5.03.2026). DOI: [https://doi.org/10.17721/2410-4094.2024.1\(27\).2/230-248](https://doi.org/10.17721/2410-4094.2024.1(27).2/230-248) [in Ukrainian].

21. Shevchenko, T. (1962). *Complete edition of works* [Povne vydannya tvoriv]: u 14-ty tomakh. T. 5: "Nazar Stodolya" ta rizni tvory / za red. P. Zaytseva. 2-he dopovn. vyd., 3-iy naklad. Chykyago: *Vyd-vo M. Denysyuka*. 302 s. [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції – 19.03.2026

Дата затвердження редакцією – 02.04.2026

Ця публікація ліцензована на умовах Creative Commons Attribution 4.0 International License